

Til
Kunnskapsdepartementet

NOREGS MÅLLAG

Lilletorget 1, 0184 Oslo
ORG.NR NO: 970 205 942 MVA
TLF: 23 00 29 30 | FAKS: 23 00 29 31
nm@nm.no | www.nm.no

Dykkar referanse:

Vår referanse:

Dato:

008/16-500 MAAT/GME

1. april 2016

HØYRINGSSVAR – FORSKRIFTER OM RAMMEPLAN FOR FEMÅRIGE GRUNNSKULEUTDANNINGAR

Høyringsvaret følger på dei neste sidene.

Med venleg helsing
NOREGS MÅLLAG

Marit Aakre Tennø
leiar

Gro Morken Endresen
dagleg leiar

Bakgrunn:

Etter det siste oversynet frå GSI, skal det vera 76 389 elevar i grunnskulen som har nynorsk som hovudmål. Desse elevane har krav på ei fullgod opplæring i hovudmålet sitt til liks med elevane som har bokmål som hovudmål. Skal elevane få ei fullgod opplæring på nynorsk, er det heilt naudsynt at lærarane deira meistarar nynorsk godt nok til å gje dei denne opplæringa.

I St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og Mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk* heiter der i eit av dei fem overordna språkpolitiske måla: «Det skal leggjast spesielt til rette for at nynorsk blir meir reelt likestilt med bokmål».

I St.meld. nr 23 (2007–2008) *Språk bygger broer* står det at: «Et premiss for den demokratiske språkpolitikken i Norge er at de to norske målformene nynorsk og bokmål til sammen utgjør det nasjonalspråket som alle norske statsborgere har rett og, på visse betingelser, plikt til å lære. Det overordnede målet i den generelle norskplanen i Kunnskapsløftet er at alle elever skal få en bred språkkompetanse som omfatter kompetanse i både bokmål og nynorsk». (Kap 4.1)

I same melding står det (Kap 4.1.6) at «Lærernes kompetanse i norskfaget er svært avgjørende både for elevenes læring i faget norsk generelt og for elevenes utvikling av grunnleggende lese- og skriveferdigheter. Det er derfor viktig at lærerne i hele grunnskolen har relevant kompetanse. Det er ikke tilfredsstillende at hver femte lærer på ungdomstrinnet mangler fordypning i faget, og departementet mener at det er grunn til å stille krav om formell kompetanse i norsk».

På oppdrag frå Utdanningsdirektoratet gjennomførde PROBA Samfunnsanalyse ei gransking av nynorsk som hovudmål (Rapport 2017 – 07). Her skriv PROBA dette: «I analysen av hvordan lærerutdanningene sikrer og dokumenterer kompetanse i nynorsk og bokmål hos lærerstudentene, finner vi store variasjoner mellom institusjonene når det gjelder hvilken type vurderingsform de har valgt og hvilke krav til målform som foreligger. Vurderingsformene i nynorsk ved grunnskolelærerutdanningene er sjelden likeverdige vurderingsformene i bokmål. Bokmål blir hovedsakelig brukt på skoleeksamen, og nynorsk på hjemmeeksamen eller liknende. Analysen viser videre at det er stor usikkerhet om hvordan kompetansen i nynorsk og bokmål skal synliggjøres på vitnemålet».

Noregs Mållag har desse merknadene til forskrift til ny rammeplan:

§ 2Læringsutbytte

Som ein del av den generelle kompetansen kandidaten skal ha, er kompetanse i både nynorsk og bokmål. Formulert slik: «behersker norsk muntlig, skriftlig bokmål og nynorsk, kan kommunisere om faglige spørsmål i og utenfor skolen og bruke språket på en kvalifisert måte i profesjonssammenheng».

God nynorskkompetanse er heilt avgjerande for at elevar med nynorsk opplæringsmål skal få god opplæring i norsk, og for at dei med bokmål som opplæringsmål skal få god sidemålsopplæring. Samstundes er alle lærarar lese- og skrivefagleg kompetente, og god kompetanse i

begge dei norske språka er avgjerande for å kunna gje god språkopplæring som ein del av dei grunnleggjande dugleikane i alle fag.

Noregs Mållag har svært mykje kontakt med grunnskulane i Noreg, i så vel bokmålskommunar som nynorsk-kommunar og sameleis i språkblanda område. Ei viktig røynsle frå kontakten vår med skulane, er at alt for mange skular i bokmålskommunar og særleg i språkblanda område, stadfester at veldig mange lærarar erkjenner at dei ikkje meistarar nynorsk godt nok til å bruka språket i undervisninga.

Resultatet er at mange nynorskelevar ikkje får så god norskopplæring som dei har krav på i alle fag, og at mange elevar i 8–10. klassesteg med nynorsk hovudmål ikkje møter språket sitt i det heile utanfor norsktimane. At nynorskelevane ikkje meistarar språket sitt godt nok, er ein av grunnane til språkskifte, ein annan er omfanget av bokmål rundt elevane. Manglande nynorsk-kompetanse hjå lærarane er difor ikkje berre eit trugsmål mot nynorsk-kompetansen til nynorskelevane, men kan òg vere med å auke språkskiftet i skulen.

Rapporten frå Proba Samfunnsanalyse viser at lærestadene ikkje sikrar dokumentasjon på at kandidatane faktisk når denne målsetnaden; å meistra både bokmål og nynorsk godt nok til å bruka dei på ein kvalifisert måte i profesjonssamanheng.

Rammeplanen for den nye lærarutdanninga må sikra at at studentane faktisk får opplæring i nynorsk og nynorsk didaktikk.

§4 Programplan og nasjonale retningslinjer

Dei einskilde institusjonane skal utarbeide ein programplan for grunnskulelærarutdanninga

«Planen skal beskrive hvordan institusjonenens utdanningsprogram legger til rette for en progresjon i profesjonsretting, praksisopplæring, utvikling av vitenskapsteori og metode, oppbygging av studentenes FoU-kompetanse og utvikling av deres kommunikasjonsferdigheter – muntlig og skriftlige (nynorsk og bokmål)»

Me veit at lærarutdanningsinstitusjonane ikkje sikrar at studentane går ut med god nok kompetanse i nynorsk. Noregs Mållag meiner lærarutdanningsinstitusjonane i sine programplanar må gjera greie for korleis dei vil sikra at lærarstudentane går ut av lærarstudiet med god kompetanse i både bokmål og nynorsk.

§ 5 Nasjonale deleksemenar

I framlegget til forskrift opnar ein for at: «Departementet kan bestemme at det skal avholdes nasjonale obligatoriske deleksamener, og om resultatet skal føres på vitnemålet.» Noregs Mållag stør dette framlegget fullt ut.

Ein slik nasjonal test vil gje lærestadene høve til å finna fram til kva kompetanse studentane treng, og dermed gje studentane opplæring for å sikra at dei faktisk «mestrer norsk muntlig, norsk skriftlig både bokmål og nynorsk» slik at dei kan undervisa i norsk i heile Noreg.

I dag er det svært ulikt korleis institusjonane dokumenterer nynorskkompetansen til studentane, ein slik nasjonal deleksamen vil vera eit mål på kompetansen, til skuleeigarar på leit etter lærarar.

§ 6 Fritak

I framlegget heiter det at kandidatane i grunnskulelærerutdanning 5.–10. som ikkje vel norsk som eitt av sine fag, kan få fritak frå prøve i eit av skriftmåla i det obligatoriske norskfaget dersom studentane ikkje har hatt vurdering i både skriftmåla frå vidaregåande opplæring. I praksis er dette fritak frå prøve i nynorsk.

Likeins kan kandidatane på grunnskulelærerutdanning 1.–7. få fritak frå prøve i ei av målformene i det obligatoriske norskfaget på 30 studiepoeng for studentar som ikkje har vurdering i begge norske målformer frå vidaregåande opplæring.

Grunnskulelærerutdanninga skal utdanna lærarar til heile Noreg. Vert fritaksparagrafen vedteken slik han er formulert, opnar ein for å utdanna lærarar som ikkje er kvalifiserte til arbeid i store delar av Noreg. Alle lærarar er norsklærarar, og lærarar utan kompetanse i både målformer er alt i dag eit trugsmål mot nynorsk- og sidemålsopplæring i landet. Den skriftspråklege og språkpolitiske delen av norskopplæringa i norsk skule er knytt til offisiell norsk språkpolitikk, og det vil vera uheldig om den statlege lærarutdanninga skal undergrava den statlege språkpolitikken.

Det er rimeleg å hevda at kandidatane som søker fritak på grunn av manglande vurdering frå vgs, heller ikkje har fått eller hatt mykje opplæring i nynorsk (sidemål) frå vidaregåande skule. Difor burde kandidatane vera sikra at lærarutdanninga gav dei denne opplæringa.

Å føra fritaket for vurdering i sidemål på vitnemålet er ein måte å synleggjera vantande kompetanse på, men det er usikkert om det i praksis vert styrt unna desse kandidatane i område med stor trong for nynorskkompetanse, men òg med stor trong for lærarar.

Obligatorisk norsk for alle lærarstudentar

I «Kunnskap for læring», St.meld. nr 30 (2003–2004) vert «grunnleggjande ferdigheter» drege fram som styrande for opplæringa i skulen. Seinare har dette dogmet «grunnleggjande dugleikar» lege i botnen av mest alle nye styringsdokument som gjeld norsk skule. Difor er det underleg at me i dag har ei lærarutdanning for 5.–10. steg som ikkje sikrar at alle elevar i norsk skule får ein lærar som kan undervisa i grunnleggjande dugleikar i alle fag på både bokmål og nynorsk. Når me opnar for at studentane ikkje må ha norsk i fagkrinsen sin (5.–10.), er dette ikkje i samsvar med det førande prinsippet om «grunnleggjande ferdighet» - på både skriftmåla.

Noregs Mållag bed departementet om å endra rammeplanen slik at norsk igjen vert obligatorisk for alle lærarstudentar i Noreg.